

**Кравченко Ю.М., канд. екон. наук, доцент
Державний біотехнологічний університет, Україна**

Декаплінг в економіці як інструмент досягнення сталого розвитку

Пріоритетним напрямком розвитку економіки є рух до циркулярної, інноваційної економіки, що спрямовано на добробут суспільства, покращення рівня життя та зниження ризиків для довкілля. Основою такої моделі розвитку національної економіки є досягнення ефекту декаплінгу негативного впливу викидів на зовнішнє середовище.

Сталий соціально-економічний розвиток будь-якої країни означає таке функціонування її господарського комплексу, за якого одночасно задовольняються зростаючі матеріальні та духовні потреби населення, забезпечується раціональне й екологічно безпечне господарювання та високоефективне збалансоване використання природних ресурсів, створюються сприятливі умови для здоров'я людини, збереження і відтворення навколишнього природного середовища та природно-ресурсного потенціалу суспільного виробництва [1].

Термін «декаплінг» (англ. Decoupling) широко вживається в сучасному політичному лексиконі, фінансовій сфері, економічній аналітиці. Його суть полягає у характеристиці зниження ступеня кореляції, порушення зв'язків, зниження взаємозалежності. В умовах нової моделі «циркулярної економіки» декаплінг має стати ключовим принципом, що передбачає задоволення зростаючих потреб при мінімізації витрачання природного капіталу [2].

Феномен «декаплінгу» передбачає виконання наступних економіко-екологічних організаційних функцій:

- розмежування (роз'єднання, розділення) процесів економічного зростання та втрати природних ресурсів або їх якісних властивостей;
- зменшення ресурсоемності технологічних режимів виробництва;
- зниження тиску на навколишнє природне середовище;
- узгодження темпів економічної експлуатації природного ресурсу;
- врегулювання темпів екологічного відтворення природного ресурсу [3].

Залежно від факторів, які аналізуються, розрізняють декаплінг за факторами впливу на довкілля і декаплінг за ресурсними факторами. Дана класифікація була вперше надана в «Тематичній стратегії сталого використання природних ресурсів» ЄС [4].

Декаплінг за факторами впливу (або тиску) на довкілля спостерігається у разі збільшення обсягів виробництва при зменшенні негативного впливу на навколишнє природне середовище від будь-якої економічної діяльності (наприклад, зниження забруднення підземних вод, деградації земель, викидів в атмосферне повітря та обсягів утворення відходів), тобто збільшення еко-ефективності. Ресурсний декаплінг означає зниження темпів використання ресурсів на одиницю економічного результату, і є результатом підвищення продуктивності ресурсів [5].

Можливі такі ефекти декаплінгу, що здатні виникати в процесі декаплінгу:

- 1) «спонтанний» – досягнення різної екологічної ефективності для країн за умов залучення чи вилучення з господарського обігу ресурсів на основі різних технологічних процесів;
- 2) «рикошетний», за якого виграш від зниження використання одного ресурсу може призвести до більшого використання інших;
- 3) «дискретний» – технологічне навантаження на довкілля зменшується лише впродовж обмеженого періоду часу, але кумулятивні екологічні збитки з часом лише накопичуються. Ефект декаплінгу може бути інноваційним, коли екологічна ефективність, виражена в зниженні матеріало-, ресурсо-, енерго- або водоемності, досягнута шляхом впровадження сучасних «зелених» інноваційних проектів (виробництв, технологічних процесів, очисних споруд та інше). [6, с. 172].

Випуск продукції в Україні характеризується високою матеріаломісткістю продукту, використанням застарілої техніки та технологій, що призводить до збільшення екологічного тиску. Тому для вирішення такої проблеми необхідним є розвиток інноваційного співробітництва для випуску інноваційного продукту в умовах нової моделі циркулярної економіки. Ефект декаплінгу у моделі соціально-економічного розвитку циркулярного типу полягає у тому, що економічне зростання досягається через використання ресурсозберігаючих технологій, і як наслідок зменшення впливу викидів на навколишнє середовище. Отже, концепція декаплінгу є основою розроблення стратегії розвитку інноваційного співробітництва в новій моделі циркулярної економіки.

Список використаних джерел:

1. Закон України «Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2020 року // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 2011. – №26, с. 128; 2. Decoupling natural resource use and environmental impacts from economic growth. UNEP, 2011; 3. Макарова В.В. Ефект «декаплінгу» в контексті організації сталого сільськогосподарського землекористування. *Ефективна економіка*. 2020. № 1. – URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=7576> (дата звернення: 07.03.2024). DOI: 10.32702/2307-2105-2020.1.57; 4. Thematic Strategy on the Sustainable Use of Natural Resources. Commission of the European Communities, 2005 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2005:0670:FIN:EN:PDF>; 5. Ватченко О. Б., Свистун К. О., Декаплінг в економіці – сутність, визначення, види. *Економічний простір*. №141, 2019, С.5-24; 6. Бохан А.В. Екологічна модернізація в експоненті екологічної безпеки та превентивної дипломатії / А.В. Бохан // Науковий вісник Дипломатичної академії України. – 2015. – Вип. 22(3). – С. 168-175 [Електронний ресурс]. Режим доступу: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvdau_2015_22\(3\)_20](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvdau_2015_22(3)_20).